

Pericopa Vayehi - De ce a pierdut Ruben întâietatea ca prim născut? [anul 5780]

Iacov, spre sfârșitul vieții, s-a adresat fiilor lui cu ultimele sale vorbe pentru ei și i-a muștrat aspru pe Ruben, cel mai mare dintre ei (Geneza 49:3-4):

"Ruben, tu ești întâiul meu născut, vigoarea mea și primul rod al puterii mele de procreare, cel dintâi în demnitate și cel dintâi în tărie. Nestăvilit ca apele, să n-ai întâietate pentru că te-ai urcat în patul tatălui tău și i-ai profanat așternutul."

Părerea comentatorilor este că Iacov îi spune lui Ruben că, fiind primul născut, i se cuvenea să fie tratat ca fiind primul dintre frați și potrivit la monarhie, dar, din pricină că s-a dovedit sclavul dorințelor și plăcerilor lui, a pierdut toate aceste atribute. Așa ne este explicat și în cartea 1Cronici, 5:1-2: "Fiul lui, Ruben, întâiul născut al lui Israel (că el era întâiul născut), pentru că profanase așternutul tatălui său, dreptul lui de întâi născut a fost dat fiilor lui Iosef, fiul lui Israel, fără să se ia în seamă dreptul lui de întâi născut. Căci Iuda era mai presus de frații lui, fiindu-le un veritabil îndrumător, dar dreptul de prim născut era a lui Iosef".

Este clar că aici este vorba despre fapta lui Ruben cu Bilha, povestită în Geneza 35:22: "În timp ce Israel stătea în acel ținut, Ruben s-a dus și s-a culcat cu Bilha, concubina tatălui lui, dar Israel a auzit despre aceasta".

Din cauza imprudenței lui i-a fost luat dreptul de prim născut și i s-a dat lui Iosef care a primit un ținut de două ori mai mare decât el, prin fiii lui, Efraim și Manase. Dar nici lui această prioritate nu i s-a dat în întregime, fiindcă monarhia i s-a dat lui Iuda. Aici se poate pune întrebarea dacă acesta a fost singurul motiv pentru trecerea regalității de la Ruben la Iuda. În Tora sunt relatate câteva confruntări între cei doi frați, care pun în evidență comparativ carisma și puterea de conducător a lui Iuda față în față cu slăbiciunea lui Ruben.

Prima confruntare a avut loc în timpul vânzării lui Iosef. Ruben le-a spus fraților: "Nu vărsați sânge, aruncați-l în această groapă din pustiu, dar nu ridicați mâna asupra sa" (Geneza 37:22). Înțelegând că asta ar fi fost o salvare doar pe jumătate a lui Iosef, frații s-au întrebat pe bună dreptate: ce se va întâmpla după ce va fi aruncat în groapă? În consecință, sfatul nu a fost acceptat, iar frații au urmat sfatul lui Iuda: "Ce folos dacă îl omorâm pe fratele nostru și îi acoperim sângele? Hai, mai bine, să-l vindem ismailiților și să nu ridicăm mâna asupra lui, fiindcă el este fratele nostru, carnea noastră. Iar frații l-au ascultat" (Geneza 37:26-27).

Cât de batjocorit arată Ruben când se întoarce la groapă și nu-l găsește acolo vedem din versetul: "S-a întors Ruben la groapă și iată că Iosef nu e acolo și și-a sfâșiat veșmintele. S-a întors la frații lui și a zis: Copilul nu este, iar eu ce o să fac?" (Geneza 37:29-30). Asta e tot ce era în stare să facă cel mai mare dintre frați pentru salvarea celui mic. El trebuia să-i ghideze și nu să se piardă !

A doua confruntare are loc atunci când îl conving pe Iacov să-l trimită pe fiul lui, Benjamin, la domnul

țării numite Egipt: "Ruben i-a spus tatălui lui: Să-i omori pe cei doi fii ai mei dacă nu ți-l aduc înapoi. Dă-l în grija mea, iar eu ți-l voi aduce înapoi" (Geneza 42:37). Rași ne dă răspunsul lui Iosef: "Acest prim născut este un mare prost, dacă el îmi spune să-i omor copiii, de parcă n-ar fi și copiii mei !". Așa că Iacov nu poate fi convins, iar răspunsul lui: "Fiul meu nu va coborî cu voi" (Geneza 42:38) a devenit în ebraică o expresie semnificativă care înseamnă „o vorbă fără sens” (după Midraș Raba 91). Spre deosebire de el, Iuda a avut un discurs logic și convingător: "Dacă-l trimiți pe fratele nostru cu noi, noi vom coborî și-ți vom cumpăra alimente. Dar dacă nu-l trimiți, nu vom coborî, căci omul acela ne-a spus: Să nu-mi mai vedeți fața dacă fratele vostru nu este cu voi ... Mă pun eu garant pentru el, din mâna mea să-l ceri înapoi, dacă nu ți-l voi aduce înapoi și nu-l voi pune înaintea ta, atunci am păcătuit împotriva ta pentru totdeauna" (Geneza 43:4-5, 9). Cuvintele astea l-au convins pe bătrân: "Israel, tatăl lor le-a zis ... Luați-l pe fratele vostru, ridicați-vă și întoarceți-vă la omul acela" (Geneza 43:11-13).

A treia confruntare nu este, în fond, o confruntare, fiindcă numai Iuda a participat la ea, în timp ce Ruben n-a scos o vorbă. Când frații au stat în fața domnului Egiptului, care le spune că-l va face sclav pe Benjamin, ca fiind suspect de furtul paharului lui, vocea lui Ruben nu se aude deloc. Cel care vorbește cu determinare este Iuda. În lungul lui discurs sunt și controverse dar și lucruri logice, multă diplomatie și, mai ales, umilință. El își termină discursuri propunându-se pe el însuși să devină rob în locul lui Benjamin (Geneza 44:18-34). Față de astfel de vorbe Iosef nu poate rezista: "Atunci Iosef nu s-a mai putut stăpâni înaintea celor care stăteau lângă el și a strigat: Scoateți-i pe toți afară! Și n-a mai fost nimeni lângă el când s-a făcut cunoscut fraților săi" (Geneza 45:1). Curajul și înțelepciunea lui Iuda l-au salvat pe Benjamin și l-au convins pe Iosef să se dea de gol.

Asta este personalitatea unui lider adevărat în comparație cu lipsa de personalitate și slăbiciunea comportamentului lui Ruben. Incompetența lui de a fi rege se dezvăluie încă de la prima întâlnire între Iosef și frații lui. Când Iosef s-a prefăcut că îi suspectează că sunt spioni și l-a reținut pe Sim'on până îl vor aduce pe Benjamin, Ruben a spus fraților săi: "Eu doar v-am spus, să nu păcătuți împotriva copilului, dar voi n-ați ascultat. Acum iată, ni se cere socoteală pentru sângele lui" (Geneza 42:22). Asta este cel mai plin de umilință lucru pe care-l putea spune Ruben! Liderul nu poate învinovăți pe subalternii lui, afirmând că nu l-au ascultat și învinuindu-i de rezultatele faptelor lor! Dimpotrivă, el trebuie să-și impună autoritatea, forțându-i să-i fie supuși. Doar asta a fost și păcatul lui Saul când Samuel l-a acuzat că nu l-a eliminat fizic pe Amalek, cum a fost poruncit, după cum citim în 1 Samuel cap.15.

Așa cum Saul și-a pierdut regalitatea, la fel și Reuven, învinuit de către frații săi mai tineri de vânzarea lui Iosef, și-a pierdut atât poziția de prim născut cât și, în mod corespunzător, regalitatea.

Cu pericopa aceasta, noi terminăm citirea primului Humaș, Bereșit, din cele cinci Humașim.

חזק חזק ונתחזק

Hazak, hazak venithazek

Putenici, puternici și să ne întărim